

Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci
(Convorbirea lui Iisus cu Nicodim)
13 septembrie 2026

„Zis-a Domnul: Nimeni nu s-a suit la Cer decât Cel ce S-a coborât din Cer, Fiul Omului, Care este în Cer. Și, după cum Moise a înălțat șarpele în pustie, **așa trebuie să Se înalțe Fiul Omului**, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. **Pentru că Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică.** Fiindcă n-a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască prin El lumea” (Ev. Ioan 3, 13-17).

Praznicele Împărătești punctează anul liturgic cu marile evenimente ale istoriei mântuirii, propunând o amplă meditație duhovnicească asupra acestora, cu scopul ca fiecare credincios în parte să asume darurile lucrării mântuitoare a lui Hristos. Deoarece omul are nevoie de timp pentru această asumare, Biserica a rânduit ca marile sărbători să fie precedate de o perioadă de *înainte-prăznuire* și succedate de o perioadă de *după-prăznuire*, care ține până la „odovania” (din slavonă „sfârșit”, „încheiere”) praznicului. Între Praznicele Împărătești există trei – **Înălțarea Sfintei Cruci, Nașterea Domnului și Botezul Domnului** – care pe lângă perioada de *înainte-* și *după-prăznuire* sunt însoțite de o duminică *înaintea* și o duminică *după* celebrarea sărbătorii propriu-zise. *Înălțarea Sfintei Cruci* este primul praznic de acest fel din anul liturgic, invitându-ne la o lungă meditație teologică și duhovnicească asupra Tainei Sfintei Cruci. Am putea spune că la începutul anului bisericesc suntem chemați să urcăm pe Golgota, pentru ca la finalul acestuia să putem gusta din Lumina Taborului!

Una din cele mai mari taine ale existenței umane și ale istoriei mântuirii constă în faptul că Dumnezeu a ales să ne mântuiască prin Cruce! A ales crucea, un obiect de batjocură în Antichitate, pentru a o sfinți și transfigura cu Sângele Său într-un obiect sfânt al iubirii dumnezeiești, chemându-ne și pe noi la luarea propriei cruci și urmarea Lui. La începutul anului liturgic *Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci* ne pregătește pentru a înțelege Taina Crucii în istoria mântuirii, sărbătoarea *Înălțarea Sfintei Cruci* ne cheamă să medităm adânc la Taina Răstignirii Domnului pentru noi, iar *Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci* ne invită să luăm propria cruce și să-L urmăm pe Hristos. În cele de mai jos vom reflecta asupra Tainei Sfintei Cruci în istoria mântuirii, plecând de la scurta pericopă evanghelică a acestei duminici.

1. Lumea este întemeiată pe iubire și pe cruce

Ampla meditație asupra Sfintei Cruci este introdusă liturgic de *Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci*, în care Biserica ne propune spre reflecție duhovnicească cinci versete din ampla convorbire purtată de Iisus cu Nicodim (cf. Ioan 3, 1-21). Această convorbire este unul dintre cele mai apofatice texte ale Noului Testament. Nicodim a venit noaptea la Domnul Hristos spre a-i adresa întrebări, iar Mântuitorul i-a descoperit taina „nașterii de sus”, prevestind Taina Botezului, apoi i-a vorbit despre taina Fiului lui Dumnezeu înălțat pe cruce, pentru ca dialogul să se încheie cu învățături profunde despre iubire, credință și viața veșnică. Nicodim a pornit de la o înțelegere omenească și exterioară a acestor mari teme ale credinței, iar Domnul Hristos l-a condus treptat și cu răbdare spre înțelegerea lor duhovnicească.

Motivul alegerii acestei pericope înainte de praznicul *Înălțării Sfintei Cruci* este acela, de **a ne pregăti pentru sărbătoare prin prefigurările acesteia din Vechiul Testament**, dar și prin **înțelegerea profundă a istoriei lumii ca istorie a iubirii lui Dumnezeu**,

care culminează în dăruirea vieții Fiului Său pentru mântuirea acesteia. Iisus Însuși vorbește în Evanghelie arătând că este Fiul Omului, Care s-a pogorât din cer și va urca la cer. El este Logosul cel veșnic, Care era „întru început la Dumnezeu” și prin Care toate „s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut” (In 1, 2-3). Nici un evanghelist nu scoate în evidență atât de pregnant dumnezeirea și veșnicia lui Iisus ca Sfântul Ioan, care arată că Logosul este Co-creatorul lumii, dar și Mântuitorul lumii, care S-a întrupat din Fecioara Maria, a murit pentru noi pe Cruce și a înviat.

Sfânta Evanghelie ne arată că lumea a fost pregătită din vremea Vechiului Testament pentru Taina Sfintei Cruci prin prefigurări. O astfel de prefigurare este *șarpele de aramă* făcut de Moise și înălțat pe un stâlp la porunca lui Dumnezeu, la care dacă israeliții mușcați de șerpi veninoși priveau, nu mai mureau, ci trăiau (cf. Num 21, 6-9). Această imagine exprimă în mod profund taina Sfintei Cruci, deoarece așa cum cei mușcați de șerpi au fost izbăviți prin privirea la un șarpe, la fel Cel „mușcat de moarte” a biruit-o prin moartea Sa dătătoare de viață! Adâncimea acestei taine dumnezeiești este descrisă de Sfântul Ioan Gură de Aur, care face o comparație între roadele aduse de înălțarea șarpelui în pustie și înălțarea lui Hristos pe Cruce:

„Acolo iudeii au scăpat de moarte, dar de una trecătoare; aici cei care cred scapă de moartea veșnică. Acolo șarpele spânzurat a tămăduit mușcăturile șarpelui, aici Iisus cel răstignit a vindecat rănilor pricinuite de șarpele inteligibil (diavolul). Acolo a fost vindecat cel care a privit cu ochii aceștia (trupești), aici cel care privește cu ochii minții leapădă toate păcatele. Acolo cel spânzurat era de aramă, în formă de șarpe închipuit, aici, trupul Stăpânului pregătit de către Domnul. Acolo un șarpe a mușcat și un șarpe a tămăduit; tot așa și aici, o moarte a nimicit și o moarte a mântuit”¹.

Și noi suferim astăzi de „mușcături ale șarpelui”, care nu sunt vizibile și nu aduc moartea trupească imediat. Acestea sunt păcatele săvârșite sub ispitirea celui rău, care ucid sufletul și ne îndepărtează de viața împreună cu Dumnezeu. Vindecarea ne vine doar privind la Hristos, Cel înălțat pe Cruce pentru noi, și urmându-L pe Hristos!

2. Un verset biblic ce conține în sine întreaga Evanghelie și întreaga Sfântă Liturghie!

Al patrulea verset al pericopei evanghelice de astăzi poate fi considerat sinteza întregii Evanghelii: **„Pentru că Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică”** (In 3,16). Cuvântul „evanghelie” înseamnă „veste bună”, iar acest verset descrie în câteva cuvinte întregul adânc al iubirii lui Dumnezeu, care culminează cu Întruparea și Jertfa Fiului, prin care ne-a dăruit și nouă viața veșnică. Acest mod de exprimare a iubirii ne arată că **la Dumnezeu iubirea nu este ceva abstract, ci dăruire concretă și continuă.** Sfântului Ioan i-a fost descoperită această taină adâncă a lumii, pe care a „citit-o” în „cartea vieții Mielului celui înjunghiat” (Apoc 13, 8) înainte de a fi creată lumea. Dăruirea Fiului este exprimată prin verbul „a da”, nu prin „a trimite”, Evanghelia arătând că Tatăl „L-a dat” pe Fiul Său. **Noi oamenii măsurăm iubirea adesea prin simțire, dar pentru Dumnezeu iubirea este dăruire!** Pentru a ne învăța și pe noi să iubim, Dumnezeu ne-a arătat întâi ce este iubirea! Evanghelia ne spune că Dumnezeu a iubit „lumea”, termen care în Evanghelia Sfântului Ioan se referă la umanitatea căzută, aflată sub păcat, nu la cei dreپți sau credincioși! Astfel, de la începutul creației Dumnezeu a rânduit în iubirea

¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Evanghelia după Ioan*, traducere din limba greacă veche de Maria-Iuliana Rizeanu, introducere și note de Ierom. Policarp Părvuloiu, Editura Basilica, București, 2016, p. 255.

Sa „să răsară soarele și peste cei răi și peste cei buni” și „trimite ploaie peste cei drepti și peste cei nedrepti” (Mt 5, 45).

Sfântul Ioan Gură de Aur a preluat acest verset ioaneic din cadrul dialogului dintre Iisus și Nicodim și l-a adresat direct Tatălui, transformându-l într-un punct central al Anaforalei Dumnezeieștii Liturghii. În locul expresiei „pentru că Dumnezeu așa a iubit lumea” (Ioan 3,16), Sfântul Ioan Hrisostom a spus:

„Că Tu ai iubit lumea Ta atât de mult, încât pe Unul-Născut Fiul Tău L-ai dat, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică”.

Cuvântul „lume” din Evanghelie a fost înlocuit cu expresia „lumea Ta”, iar în loc de „așa” Sfântul Ioan Gură de Aur a introdus cuvintele „atât de mult”, transformând versetul din Evanghelia de astăzi în inima *Marii Rugăciuni Euharistice* a Sfintei Liturghii. Întreaga istorie a iubirii lui Dumnezeu pentru această lume este descrisă în acest verset din *Anafora*, făcând ca Sfânta Liturghie să devină acea slujbă dumnezeiască în centrul căreia stă dăruirea vieții veșnice de către Dumnezeu tuturor participanților, în mod special celor care se împărtășesc. În acest sens, Arhimandritul Zaharia Zaharou a descris **Sfânta Liturghie ca „schimb de vieți” între Dumnezeu și oameni:**

„Dumnezeu primește ofranda smerită a omului, primește viața pe care acesta a pus-o în darurile de pâine și vin și face același lucru: umple darurile cu harul Său mântuitor, cu Duhul Sfânt. (...) În acea clipă sfântă (a Împărtășaniei) se săvârșește schimbul negrăit și mai presus de înțelegere dintre viața omului și viața lui Dumnezeu. În acest schimb constă marea taină a Dumnezeieștii Liturghii”².

3. Iubirea lui Dumnezeu pentru această lume

Sfântul Ioan Gură de Aur aseamănă într-o omilie lumea cu „o desfrânată” plină de răni și de demoni, urâtă și sălbătică, însă iubirea Sa pentru aceasta este atât de mare încât își dorește să o ia de soție și să o urce în cer! **„Nunta” lui Dumnezeu cu lumea are loc pe Sfânta Cruce, acolo unde iubirea Sa este dăruire totală, spre a o mântui din ghearele demonilor și ale morții.** De aceea, în Săptămâna Sfintelor Pătimiri cântăm de luni până miercuri la Denii troparul „Iată, Mirele vine...”, iar în Joia Mare la Denia Sfintelor Pătimiri cântăm la scoaterea Sfintei Cruci din Sfântul Altar: „Cu piroane a fost pironit Mirele Bisericii”. Această „nuntă” a lui Dumnezeu cu lumea este descrisă în cuvinte minunate de Sfântul Ioan Gură de Aur într-un fragment din *Omilia a doua despre Eutropie*. El compară firea omenească cu o femeie desfrânată, arătând că Hristos a coborât din cer să o mântuiască prin iubirea Sa. Interpretarea sa poate fi considerată o sinteză sau un comentariu al întregii Evanghelii de astăzi:

„Nu o ridică pe ea (este vorba de firea omenească n.n.) sus, căci nu voia să ridice o desfrânată în cer, ci coboară El însuși. De vreme ce ea nu a putut [singură] să se înalțe, coboară chiar El. Vine către desfrânată și nu se rușinează; vine în coliba ei! O vede fiind beată. Dar cum vine? Nu cu ființa Sa [dumnezeiască] descoperită, ci Se face precum era desfrânată. Nu în aparență, ci în realitate se întâmplă acest lucru, ca ea, văzându-L, nu cumva să se sperie, să se tragă înapoi și să fugă. [Așadar,] vine către desfrânată și Se face om? Dar cum Se face El om? Este zămislit în pânțele, crește puțin câte puțin, urmează calea vârstei omenești, ca mine. Cine [este Cel ce face aceasta]? Dumnezeu făcut om, iar nu firea dumnezeiască; chipul robului, iar nu cel al Stăpânului; carnea mea, iar nu ființa Lui. Crește puțin câte puțin și se amestecă printre

² Arhimandritul Zaharia, Rugăciunea Ipostatică. Măsura desăvârșirii, Mănăstirea Sfântul Ioan Botezătorul Essex, 2024, p. 179.

oameni și chiar dacă o găsește pe ea plină de răni, sălbăticită, împovărată de demoni, ce face? Se apropie de ea. [...] Acest lucru este propriu celui ce iubește: să nu ceară socoteală pentru păcate, ci să ierte căderile greșelilor. Și ce face? O ia pe ea și o face soție. Ce îi dă? Un inel. Ce fel de inel? Duhul Sfânt. Zice Pavel: Cel ce ne întărește pe noi împreună cu voi (...) este Dumnezeu, Care ne-a și pecetluit și a dat arvuna Duhului (2 Co 1, 21-22).

Îi dă Duhul, apoi zice:

-Nu te-am sădit pe tine în rai?

Ea zice:

- Ba da.

- Și cum ai căzut de acolo?

- A venit diavolul și m-a scos afară din rai.

- Ai fost sădită în rai și [diavolul] te-a scos afară, [dar] iată, eu te sădesc pe tine în Mine Însumi, eu te port pe tine.

- Cum?

- [Diavolul] nu mai îndrăznește să se apropie de Mine. Nu te ridic în cer, ci aici e lucru mai mare decât cerul: în Mine Însumi, Stăpânul Cerului, te voi purta”³.

Atât de mare este și rămâne iubirea lui Dumnezeu pentru fiecare om, iar simbolul cel mai adânc al acesteia este Sfânta Cruce, pe care nu a purtat-o doar pentru Sine, ci o poartă și împreună cu fiecare dintre noi, pentru a ne urca spre cer!

Pr. Daniel Benga

³ Sfântul Ioan Gură de Aur, A doua Omilie despre Eutropie (11), în: PG 52, 404-407 (traducere din limba greacă de Drd. Mina Ivanov).